

Ceacht 1: Caidrimh agus Coimhlint Teaghlaigh

Baineann an ceacht seo leis an phríomhcharachtar sa scannán, Jack, buachaill sna déaga atá 15 bliana d'aois. Bhí sé ina chónaí lena mháthair agus lena athair ach tá sé ina chónaí lena sheanathair anois mar tá fadhb ólacháin ag a mháthair agus tá a athair sa phríosún. Déanann na daltaí fiosrú ar chaidrimh teaghlaigh agus ar an fhéidearthacht déileáil le coimhlint sa bhaile agus ar imeacht chun cónaí le seantuismitheoir.

Pleanáil	
Réamhfhoghlaim	Ba chóir go mbeadh réamheolas agus réamhthuisicint ag na daltaí ar na rudaí seo: <ul style="list-style-type: none">• saoránacht ghníomhach;• ceartas agus dlíthiúlacht; agus• cearta an duine agus cearta leanaí.
Torthaí Foghlama	Beidh na daltaí ábalta: <ul style="list-style-type: none">• coimhlint sa bhaile a phlé;• smaoinemh ar dhaoine eile agus ceisteanna cuí a chur orthu; agus• úsáid éifeachtach a bhaint as dealbha céarach, diancheistiú, tableau, caolsráid coinsiasa agus tobchumadóireacht.
Fócas ar Scileanna Smaointeoireachta agus Ábaltachtaí Pearsanta	Beidh deiseanna ag na daltaí forbairt a dhéanamh ar na rudaí seo a leanas: Bheith Cruthaitheach <ul style="list-style-type: none">• Úsáid a bhaint as dealbha céarach, tableau, léiriú pearsan (rianú smaointe) agus caolsráid coinsiasa• Tobchumadóireacht a úsáid Ag Obair le Daoine Eile agus Féinbhainistíocht <ul style="list-style-type: none">• Bheith ag obair ina bpéirí agus i ngrúpaí de thriúr nó de cheathrar• Meas a léiriú ar thuairimí agus ar dhearcadh daoine eile, a bheith ábalta teacht ar chomhaontú, a bheith ábalta comhréiteach a dhéanamh agus aiseolas a thabhairt agus freagairt go dearfach d'aiseolas Smaointeoireacht, Fadhbriteach agus Cinnteoireacht <ul style="list-style-type: none">• Cinntí a dhéanamh agus a chosaint• A bheith ábalta tuairimí pearsanta a phlé agus cúiseanna fóirsteanacha a lua leo.
Dearcadh agus Meon	Spreagfar na daltaí le forbairt a dhéanamh ar na rudaí seo a leanas: <ul style="list-style-type: none">• A bheith oscailte i leith smaointe nua• Solúbthacht: a bheith solúbtha le linn cur chuige drámaíochta níos praiticiúla a úsáid• Meas: dearcadh níos comhbháiche agus níos measúla a thaispeáint i leith daoine eile.
Áiseanna	Spás oscailte sa tseomra ranga Scannán agus script de 'A Stone's Throw' Sainmhínte ar dhealbha céarach, diancheistiú, léiriú pearsan agus caolsráid coinsiasa

Straitéisí teagaisc agus foghlama molta

Céim an Cheachta	Straitéisí teagaisc agus foghlama molta
Lainseáil	<ul style="list-style-type: none"> Taispeáin an scannán 'A Stone's Throw' do na daltaí. Iarr ar na daltaí na táblaí agus na cathaoireacha a bhogadh go dtí na taobhanna le spás a réiteach i lár an tseomra ranga agus seasamh i gciorcal. Déan plé ranga a threorú agus nodcheisteanna mar seo in úsáid: <ul style="list-style-type: none"> Cad é mar a thosaíonn coimhlint sa bhaile de ghnáth? Cé a bhíonn bainteach le coimhlint teaghlaigh de ghnáth? Cad iad na fadhbanna is cúis le coimhlint? Cad é mar a chríochnaíonn sí? Bagairtí, íde béil/mí-úsáid chorpartha, tost srl.? Cén dóigh ar féidir coimhlint teaghlaigh a réiteach? Réamhaclaíocht: Déan rud beag réamhaclaíochta leis na cleachtaí seo a leanas.
Cleachtaí análaithe	<ul style="list-style-type: none"> Iarr ar na daltaí ionanálú leo tríd an tsrón agus comhaireamh go dtí a 3, an anáil a choinneáil agus comhaireamh go dtí a 3 agus easanálú tríd an bhéal agus comhaireamh go dtí a 9. Déan ionanálú arís agus comhair go dtí a 3 agus méadaigh an t-easanálú go dtí 12, 15 agus 18. Déan arís é agus déan crónán leis an easanálú an babhta seo.
Síneadh	<ul style="list-style-type: none"> Iarr ar na daltaí dorn a dhéanamh leis na matáin sna lámha a theannadh, an teannas a mhéadú trí na sciatháin, isteach sa bhrollach, sa chabhail, sna cosa agus ansin an teannas a scaoileadh go mall ó mhéara go barraicíní. An aghaidh a theannadh agus strainc a dhéanamh agus ansin an aghaidh a scaoileadh go mall le miongháire leathan agus meánfach a dhéanamh.
Gothaí aghaidhe	<ul style="list-style-type: none"> Iarr ar na daltaí gothaí aghaidhe a dhéanamh lena chur in iúl go bhfuil siad brónach, sona, buartha, feargach, trína chéile, scanraithe agus sotalach.
Gotha	<ul style="list-style-type: none"> Iarr ar na daltaí gotha láimhe nó eile a chur leis an gotha aghaidhe ar nós a bheith feargach le dorn, bagairt nó rabhadh le méar pointeáilte, buartha le lámh leis an bhéal, neamhchiontacht le bosa oscailte, an tolg a chiceáil le tréan feirge, ag stánadh ar fhón faoi iontas srl. Sín na sciatháin san aer agus gabh ar na barraicíní le síneadh amach chomh fada agus is féidir. Déan arís é mar shíneadh trasnánach, crom síos agus cuir na sciatháin timpeall na nglúnta agus ansin déan an seicheamh arís.

Saoránacht Gníomhach a Léiriú trí Dhrámaíocht

A Stone's Throw

C1

Straitéisí teagaisc agus foghlama molta

Céim an Cheachta	Straitéisí teagaisc agus foghlama molta	
Lainseáil (ar lean)	Cleachtaí gutha	<ul style="list-style-type: none">Cuir feabhas ar fhuaimniú tríd an scála fuaimnithe B, D, F, H, G, M, N, P, T, W a fhoghlaim. Déan na fuaimeanna arís go hard, go séimh, mar chogar, go feargach, go cúthail srl.Abair na focail 'Daid', 'Mam', 'daideo', 'gránna', 'clincear', 'pub' srl ar an dóigh chéanna – go séimh, go feargach, go brónach srl. agus cuir gothaí leo cosúil le méar a phointeáil, nó dorn nó lámha oscailte.
	Grúpáil	<ul style="list-style-type: none">Siúlann na daltaí timpeall an spáis oscailte agus iarrann an múinteoir orthu grúpaí de 4 a dhéanamh. Ní roinnfidh líon na ndaltaí sa rang go cothrom gach uair agus fiafraíonn an múinteoir de na daltaí atá fágtha 'cá mhéad grúpa de cheathrar atá sa rang agus cá mhéad atá fágtha?' Déanann an múinteoir an cleachtadh arís agus arís eile ag úsáid grúpaí de thriúr, seisear srl.

Gníomhaíochtaí

Gníomhaíocht 1: Dealbha Céarach

- Cuir i gcuimhne do na daltaí an chéad líne sa scannán nuair a deir Jack 'Sin mise, Jack.'
- Iarr ar dhalta seasamh i lár an chiorcail mar íomhá shocair nó mar dhealbh chéarach de Jack.
- Úsáid na leideanna seo a leanas:
 - Cén dóigh ar chóir dó a bheith ina sheasamh? (Cruthaigh a staidiúir, a ghotha agus a ghotha gnúise).
 - Cad é atá á chaitheamh aige?
 - Déan cur síos ar a stíl ghruaige.
 - An bhfuil uaireadóir aige?
 - Cad é a d'fhéadfadh a bheith ina phócaí?
- Iarr ar na daltaí sa lár an frása a rá, 'Seo mise, Jack.'
- Déan an cleachtadh arís le daltaí eile i lár an chiorcail. (B'fhéidir go gcinneadh daltaí gur carachtar baineann darb ainm Jackie í an carachtar).

Gníomhaíocht 2: Tableau

- Iarr ar na daltaí a bheith ag obair ina bpéirí. Iarr ar gach péire spás a aimsiú sa tseomra le bheith ag obair ann agus plé a dhéanamh ar na rudaí a d'fhéadfadh a bheith ina gcúis le coimhlint sa bhaile idir déagóir agus tuismitheoir/tuismitheoirí.

Leideanna

Mar shampla:

- ag teacht abhaile go mall
- ag teacht abhaile agus boladh alcóil nó toite air/uirthi
- gan a bheith ag ithe
- á g(h)léasadh féin go míchuí
- an seomra a fhágáil míshlachtmhar
- gan a bheith ag obair ar scoil nó a bheith mall don scoil
- ag caitheamh barraíocht ama ar an fhón
- téacsanna míchuí a sheoladh
- ag insint bréag do thuismitheoir
- drochtheanga a úsáid.

- Iarr ar gach péire ceann amháin a roghnú agus tableau dá gcuid féin a chruthú le coimhlint gan aon fhoréigean sa bhaile a chur in iúl. Cuir i gcuimhne do na daltaí nár cheart go mbeadh aon teagmháil fhisiciúil ann agus tableau in úsáid agus nach bhfuil aon ghá le caint, ach ba cheart go mbeadh na daltaí in ann a gcuid smaointe agus mothúchán a chur i bhfriotal má iarrtar orthu.
- Tacaigh leis na daltaí roinnt tableaux éagsúla a chruthú agus iarr ar an rang amharc ar chuid de na tableaux. Ní gá gach tableau a thaispeáint don rang. Ná roghnaigh ach ceann nó dhó a d'fhéadfadh a bheith suimiúil.

Gníomhaíocht 3: Diancheistiú

Is é aidhm na gníomhaíochta seo faisnéis chúlra a fhorbairt ar charachtar Jack lena húsáid i nGníomhaíocht 4.

- Iarr ar na daltaí filleadh ar an chiorcal. Déan plé ranga a threorú faoi na rudaí a d'fhéadfadh a bheith ina gcúis le coimhlint i gcás theaghlach Jack. Ba cheart go gcuideodh na ceisteanna seo le cúlra teaglaigh de shórt éigin a thógáil do Jack. Is féidir leis an mhúinteoir agus an rang an faisnéis atá le cur leis an dráma a chruthú agus cinneadh a dhéanamh uirthi.

Saoránacht Ghníomhach a Léiriú trí Dhrámaíocht

A Stone's Throw

C1

Leideanna

Mar shampla:

- An páiste aonair é?
- Cad chuige a mbíonn a mháthair amuigh go minic?
- An bhfuil post ag a mháthair?
- Cad chuige a mbíodh a mháthair sa phub bunús a cuid ama?
- An bhfuil fadhb ólacháin ag a mháthair?
- An bhfuil obair ag a athair?
- Cad as a dtagann ioncam an teaghlaigh?
- An bhfuil post páirtaimseartha ag Jack?
- Cé hiad cairde Jack?
- Cad chuige ar cuireadh athair Jack i bpríosún?
- An é seo a chéad uair i bpríosún?
- Cá fhad a chaithfidh sé i bpríosún?

- Cuir i gcuimhne don rang an radharc ina bhfuil Jack ag argóint lena mham. Deir sé 'B'in do sheans deireanach, a mham. Bheadh sé chomh maith agat cónaí sa phub. Seanscéal agus meirg air.'
- Roghnaigh dalta amháin le páirt Jack a ghlacadh agus le suí ar chathaoir ag barr an tseomra nó ar chúl. Mura ndearna an rang diancheistiú roimhe seo, glac ról Jack leis an straitéis a shamhaltú agus cuidigh leis an rang struchtúrú a dhéanamh ar cheisteanna oscailte a chuirfidh siad.
- Iarr ar an rang grúpaí de thriúr nó de cheathrar a dhéanamh le ceist shuimiúil a chumadh a chaithfidh Jack a fhreagairt.

Leideanna

Seo ceisteanna a d'fhéadfadh a bheith ann:

- Cad é is mó a thaitníonn leat ar scoil?
- Cé hiad do chairde?
- An miste leat insint dúinn faoi do mham?
- Cad chuige a mbíonn tú ag achrann le do mham?
- Cad chuige a bhfuil do dhaid i bpríosún?
- An miste leat insint dúinn faoi do chuairt dheireanach ar do dhaid i bpríosún?
- An miste leat insint dúinn faoi do sheanathair?

- Déan an ghníomhaíocht arís le daltaí éagsúla agus iad faoi dhiancheistiú i ról Jack. *Thig leis an mhúinteoir a shocrú cén fhaisnéis a gcaithfidh na daltaí cuimhniú air le cúlra oiriúnach a fhorbairt do Jack.*

Saoránacht Ghníomhach a Léiriú trí Dhrámaíocht

A Stone's Throw

C1

Gníomhaíocht 4: Tobchumadóireacht

Iarr ar gach grúpa spás a aimsiú le bheith ag obair ann, agus tobchumadóireacht ghairid a dhéanamh bunaithe ar an fhaisnéis a d'fhorbair siad sa ghníomhaíocht diancheistithe agus ar an téacs ón scannán. Cuir i gcuimhne do na daltaí nach gá dóibh script a scríobh, ach gur cheart dóibh a radharc a struchtúró le go mbeidh mbeidh tús, forbairt agus deireadh cinnte ann.

- Sa tobchumadóireacht ba chóir:
 - go mbeadh Jack ann mar an príomhcharachtar;
 - go dtabharfaí léargas éigin ar chaidreamh Jack lena theaghlach agus lena chairde; agus
 - go léireofaí an fáth ar shocraigh sé cónaí lena sheanathair.

Leideanna

B'fhéidir gur mhaith leat na moltaí seo a úsáid mar leideanna do chuid de na grúpaí:

- a mham agus a cara ag achrann leis sa bhaile
 - a mham agus a cara nó fear beáir ag achrann leis sa phub
 - a chairde ag bualadh lena sheanathair ar scoil nó ar an tsráid
 - cruinniú tuismitheoirí is múinteoirí
 - ag tabhairt a chairde ar cuairt ar a sheanathair
 - a chairde ag fiafraí de/ag magadh faoi faoina mham nó faoina dhaid
 - a dhaid á ghabháil sa bhaile
 - ag dul chun na cúirte chuig éisteacht a dhaid
 - ag dul ar cuairt chuig an phríosún agus ag caint leis an mhaor agus lena dhaid
 - ag dul chuig an tsiopa agus ag bualadh le comharsa fiosrach
 - ag dul chuig an dochtúir agus ag bualadh le hoibrí sóisialta.
- Gluais timpeall an tseomra leis na daltaí a bhreathnú agus iad i mbun oibre. Na tobchumadóireachtaí a léiríonn cur chuige suimiúil, seans go go dtaispeánfaidh tú cuid acu don rang. Tá an t-ábhar agus an próiseas níos tábhachtaí ná an cur i láthair agus ba cheart go mbeadh na daltaí ábalta athbhreithniú a dhéanamh ar a bhfuil foghlamtha acu ón tobchumadóireacht.

Gníomhaíocht 5: Caolsráid coinsiasa

- Iarr ar na daltaí dhá líne dhíreacha a dhéanamh ar aghaidh a chéile amach le caolsráid a dhéanamh (gan níos mó ná daréag daltaí a bheith ann, seisear ar gach taobh).
- Iarr ar dhalta amháin ról Jack a ghlacadh agus iarr ar dhalta eile ról an tseanathar a ghlacadh. Seasann duine acu ag barr líne amháin agus an duine eile an bun na líne eile.
- Iarr ar an chuid eile den rang suí timpeall an spáis mar bhreathnóirí.
- Abair leis an rang go bhfuil Jack ag fágáil an bhaile le dul a chónaí lena sheanathair.
 - *Cad é atá á chaitheamh aige?*
 - *An bhfuil cás nó málaí leis?*
 - *Cad é a thógann sé leis agus cad é atá sé a smaoineamh?*
- Is iad na daltaí a fhoirmíonn a chaolsráid choinsiasa agus labhraíonn siad a smaointe agus é ag siúl go mall i dtreo a sheanathar. Ní féidir le Jack bogadh ar aghaidh síos an chaolsráid go dtí go labhraíonn gach dalta os ard agus go soiléir. Is féidir le Jack mím a dhéanamh ar an doras a dhruidim den uair dheireanach, an eochair a chur ina phóca agus a mhálaí a phiocadh suas.

Leideanna

D'fhéadfadh taobh amháin den chaolsráid a bheith ina smaointe dearfacha, mar shampla:

- *'Tá mé ar bís le dul a chónaí le Daideo.'*
- *'Slán le hachrann agus agus le béicíl.'*
- *'Ní bheidh mé uaigneach go deo arís.'*
- *'Is é Daideo mo laoch.'*
- *'Bíonn a theach te i gcónaí.'*
- *'Is breá liom Daideo.'*
- *'Ligeann sé dom amharc ar mo rogha rud ar an teilifís.'*
- *'Tugann Daideo airgead dom le sceallóga a cheannach.'*
- *'Bíonn bia galánta ag Daideo i gcónaí ina theach.'*

D'fhéadfadh smaointe diúltacha a bheith ag an taobh eile den chaolsráid, mar shampla:

- *'Cronóidh mé mo sheomra leapa.'*
- *'An bhfuil an rud ceart á dhéanamh agam?'*
- *'Tá cumha orm.'*
- *'Ba é an teach seo mo bhaile ar feadh 15 bliana.'*
- *'An mbeidh mo Mham ceart go leor léi féin?'*
- *'Ní rachaidh mé ar ais choíche ar cuairt ar mo Dhaid i bpríosún.'*
- *'Ní bhíonn de dhíth ar mo Dhaid ach airgead nó drugaí.'*
- *'Is fuath liom mo Mham agus mo Dhaid.'*
- *'An bhfillfidh mé choíche ar an teach seo?'*

Saoránacht Ghníomhach a Léiriú trí Dhrámaíocht

A Stone's Throw

C1

- Nuair a shroicheann Jack a sheanathair, b'fhéidir go labhródh sé. Mar shampla: *'Heileo a mhic. An bhfuil ocras ort? 'nó 'Tar isteach, Jack. Tá do sheomra réidh duit.'*
- Fiafraigh de na daltaí a bhí ag breathnú agus ag éisteacht cé acu de na smaointe a thuigean siad.
- Déan an chaolsráid choinsiasa arís agus úsáid daltaí éagsúla agus smaointe éagsúla.
- Iarr ar na daltaí iontráil dialann bhéil a chruthú do Jack agus ceann de na smaointe a chuala siad nó ceann dá gcuid féin a chur leis. B'fhéidir go dtosódh siad, *'Inniu d'fhág mé an baile le dul a chónaí le mo sheanathair. Bhí ... orm ...'*
- Iarr ar chúpla dalta a n-iontrálacha dialann bhéil a roinnt.

Tuairisciú

- Iarr ar na daltaí cathaoir a aimsiú agus filleadh ar an chiorcal.
- Déan plé ranga a threorú agus nodcheistanna mar seo in úsáid:
 - *Cad é a d'fhoghlaim tú faoi choimhlint teaghlaigh?*
 - *Cad iad na tosca ba chúis leis an choimhlint i dteach Jack?*
 - *Cad iad na cearta atá ag Jack mar dhuine óg?*
 - *Cé acu de na straitéisí drámaíochta ar éirigh go maith leo? (Dealbha céarach, diancheistiú, tableau, caolsráid coinsiasa agus tobchumadóireacht.)*
 - *An ndearna Jack an rud ceart? (D'fhéadfadh an múinteoir plé gairid a threorú ar chinneadh Jack an baile a fhágáil le dul a chónaí lena sheanathair. Is dócha gur alcólach í a mháthair agus bíonn sé ag achrann léi go minic agus tá a athair i bpríosún agus gan uaidh ach airgead agus drugaí).*
 - *Má bhí cuidiú de dhíth ar Jack ag an am seo, cá bhféadfadh sé dul?*
 - *Cad é mar atá staid mheabhrach Jack ag an am seo?*
 - *Cé atá ábalta cuidiú leis?*

B'fhéidir gur mhaith leat staid mheabhrach Jack a phlé agus ceistanna a chur ar na daltaí faoin méid eolais atá acu ar ghrúpaí tacaíochta, comhairleoireachta agus faisnéise ar líne agus ar eagraíochtaí cuidithe amhail:

- Na Samáraigh
www.samaritans.org
- Lifeline
www.lifelinehelpline.info
- Home Start: Tacaíocht agus Cairdeas do Theaghlaigh
www.home-start.org.uk
- Young Minds: Ag troid ar son meabhairshláinte daoine óga
www.youngminds.org.uk